

17.6.2026

Dnro 108/03.04.04.04.09/2025

Asia

Muu hyvinvointialueasia

Valittajat

Jari Lepistö, Maarit Viikilä, Marja Vaitomaa, Juha Kantola, Keijo Kerola, Pasi Koski, Minna Grönman, Heimo Nikula, Marko Pelttari, Niko Viinamäki, Heli Sulkava, Juha Korkea-oja ja Arimo Koivisto, kaikki Satakunnasta

Päätös, josta valitetaan

Satakunnan hyvinvointialue, aluevaltuusto, 9.12.2024 § 91

Aluevaltuusto on päättänyt hyväksyä päivitetyn Palveluverkkosuunnitelma 2030 -suunnitelman.

Valitus

Päätös on kumottava siltä osin kuin sillä on päätetty muuttaa Jämijärven, Karvian, Pomarkun, Siikaisten ja Merikarvian terveysasemat tammikuun 2025 aikana sote-pisteiksi sekä lopettaa vuoden 2025 loppuun mennessä Vampulan, Lapin, Luvian, Lavian, Säkylän ja Honkajoen sote-keskukset sekä Noormarkun sote-piste. Satakunnan hyvinvointialue on velvoitettava korvaamaan valittajien oikeudenkäyntikulut viivästyskorkoineen.

Asian valmistelu ei ole ollut riittävää, koska päätöksen taloudellisten ja toiminnallisten vaikutusten arviointi on ollut puutteellista.

Päätös vaarantaa riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuuden ja rikkoo Suomen perustuslaissa ja hallintolaissa säädettyä yhdenvertaisen kohtelun periaatetta sekä näin ollen myös aluevaltuuston hyväksymää hyvinvointialuestrategiaa.

Päätös aiheuttaa kohtuuttomia kustannuksia vähävaraisille, joilla ei ole käytettävissään digiyhteyksiä lääkäripalvelujen piiriin pääsemiseksi, koska Pohjois-Satakunnassa ei ole käytettävissä julkista liikennettä.

Asian käsittely ja selvittäminen hallinto-oikeudessa

Aluevaltuusto on antanut lausunnon.

Valittajat ovat antaneet vastineen sekä ilmoittaneet oikeudenkäyntikuluikseen mahdollisen oikeudenkäyntimaksun. Vastineessa on esitetty päätöksen syntyneen virheellisessä järjestyksessä kuulemisessa ja osallistamisessa olleiden puutteiden takia.

Hyvinvointialue on antanut lisälausunnon, johon valittajille on varattu tilaisuus antaa vastine.

Hyvinvointialue on hallinto-oikeuden pyynnöstä toimittanut hyvinvointialueen päätöksentekohetkellä voimassa olleen hallintosäännön (aluevaltuusto 7.10.2024, muutokset voimaan 1.11.2024).

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus ei tutki vastineessa esitettyjä uusia valitusperusteita.

Hallinto-oikeus on muilta osin tutkinut valituksen ja hylkää sen.

Hallinto-oikeus hylkää valittajien oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevan vaatimuksen.

Ratkaisun perustelut

Tutkimatta jättäminen

Hyvinvointialueesta annetun lain (jäljempänä hyvinvointialuelaki) 140 §:n 3 momentin mukaan valittajan tulee esittää 2 momentissa tarkoitetut valituksen perusteet ennen valitusajan päättymistä.

Valituksenalaisen aluevaltuuston päätöksen sisältävä aluevaltuuston kokouspöytäkirja siihen liitettyine valitusosoituksineen on julkaistu yleisessä tietoverkossa 16.12.2024. Hyvinvointialuelain 143 §:ssä ja 145 §:n 3 momentissa säädetty huomioon ottaen valitusajan viimeinen päivä on ollut 22.1.2025.

Valittajat ovat vasta 9.7.2025 antamassaan vastineessa esittäneet aluevaltuuston päätöksen syntyneen virheellisessä järjestyksessä sillä perusteella, ettei asiassa ole kuultu kuntia eikä osallistettu kuntalaisia. Lisäksi vasta vastineessa on esitetty, ettei asiassa ole pyydetty lausuntoja hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimiltä eikä myöskään maakunnallisilta kansalaisjärjestöiltä. Kysymyksessä olevat kuulemista ja osallistamista koskevat valitusperusteet on esitetty uusina valitusperusteina vasta valitusajan päättymisen jälkeen, joten ne on jätettävä myöhässä esitettyinä tutkimatta.

Pääasia

Sovellettavat säännökset ja niiden esityöt

Hyvinvointialuelain 140 §:n 2 momentin mukaan aluevalituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä, päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa tai päätös on muuten lainvastainen.

Hyvinvointialuelain 7 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialue muun ohella vastaa sille lailla säädettyjen tehtävien hoitamisesta, hyvinvointialueen asukkaan laissa säädettyjen oikeuksien toteutumisesta ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä sekä tuottamistavan valinnasta.

Muun ohella hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevassa hallituksen esityksessä (HE 241/2020 vp) on edellä mainitun hyvinvointialuelain 7 §:n 1 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa todettu, että yhdenvertainen saatavuus tarkoittaa, että kaikilla palvelua tarvitsevilla tulee olla mahdollisuus saada sitä samojen objektiivisten perusteiden mukaisesti.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (jäljempänä sote-järjestämislaki) 4 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialueen on suunniteltava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuolto sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää. Asiakkaan yksilöllisestä palvelutarpeen ja hoidon tarpeen arvioinnista säädetään erikseen. Palvelut on toteutettava yhdenvertaisesti, yhteen sovitettuina palvelukokonaisuuksina sekä hyvinvointialueen väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita. Palveluja voidaan koota hyvinvointialueen alueella suurempiin kokonaisuuksiin silloin, kun palvelujen saatavuus ja laadun turvaaminen edellyttävät erityisosaamista tai kalliita investointeja tai kun palvelujen tarkoituksenmukainen, kustannusvaikuttava ja tehokas toteuttaminen edellyttävät sitä.

Sote-järjestämislain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä (HE 241/2020 vp) on lain 4 §:n 1 momentin yksityiskohtaisissa perusteluissa todettu, että järjestämisvastuussa olevan hyvinvointialueen olisi myös huolehdittava lähipalvelujen asianmukaisesta toteuttamisesta. Lähipalvelut ovat palveluja, joita asiakkaat käyttävät usein ja ainakin osa asiakkaista käyttää niitä toistuvasti, jopa päivittäin, minkä vuoksi sellaisia palveluja on perusteltua saada läheltä. Myös harvoin tarvittavat ja keskitetysti tuotetut palvelut voivat olla asiakkaan luokse tai lähelle tuotavia lähipalveluja. Asiakkaan näkökulmasta lähipalvelut ovat lähtökohtaisesti lähellä jokapäiväistä elinympäristöä tarjottavia palveluita, mutta ne voivat olla saavutettavissa myös esimerkiksi kotiin tarjottavina palveluina, sähköisinä palveluina tai muuna monikanavaisena palveluna taikka liikkuvina palveluina. Säännöksen tarkoitus ei ole harventaa nykyistä palveluverkkoa, vaan kehittää

sitä väestön tarvetta vastaavaksi kullakin hyvinvointialueella paikalliset olosuhteet huomioiden. Esimerkiksi eri toimintojen yhteispalvelupisteet, aukioloaikojen vaihtelu väestön tarpeen mukaan tai uudet kevyemmät palvelumuodot, kuten niin sanotut terveyskioskit, mahdollistavat palveluiden toteuttamista lähipalveluina perinteisten lähipalveluiden sijaan ja rinnalla. Lähellä tarjottavat palvelut voivat sisältää myös erityisosaamista edellyttäviä palveluja, jotka jalkautetaan, vaikka palveluntuottajan fyysinen toimipiste saattaa olla keskitetty. Olennaista ei ole fyysisen toimipisteen sijaitseminen vaan se, missä palvelu annetaan sitä tarvitsevalle asiakkaalle. Kaikkia palveluja ei ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista hajauttaa ja järjestää lähipalveluina.

Hallintolain 31 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Asiassa tehdyt päätökset, palveluverkkosuunnitelman keskeinen sisältö ja hyvinvointialueen lausunnoista saatu selvitys

Aluevaltuusto on 11.12.2023 päättänyt hyväksyä Palveluverkkosuunnitelma 2030 -suunnitelman sekä todeta, että lopulliset palveluverkkopäätökset tehdään hallintosäännön mukaisin päätösvaltuuksin ja valtuuttanut hyvinvointialuejohtajan käynnistämään toimenpiteet suunnitelmassa esitettyjen muutosten jatkovalmistelun osalta, sekä jatkamaan neuvotteluja kuntien kanssa sen selvittämiseksi, millaisia säästöjä olisi saatavissa tiloja tiivistämällä ja mahdollisilla vuokranalennuksilla. Suunnitelmia sopeutetaan tarvittaessa neuvottelutulosten perusteella. Aluevaltuuston päätöstä edeltäneen aluehallituksen päätöksen valmistelutekstin mukaan palveluverkkosuunnitelma toimii palveluverkkoon tehtävien muutosten valmistelua ja päätöksentekoa ohjaavana asiakirjana.

Palveluverkkosuunnitelmassa on muun ohella todettu, että kiinteällä palveluverkolla tarkoitetaan asiakaspalvelupisteistä koostuvaa, tietyllä maantieteellisellä alueella sijaitsevaa toimipisteverkostoa. Palveluverkkoa täydentävät liikkuvat ja jalkautuvat palvelut. Digitaalinen palveluverkko sähköisinä palveluina osaltaan korvaa, tukee ja täydentää muuta palveluverkkoa. Suunnitelmassa on todettu, että vaikutusten arviointi tulee tehdä kohdennetusti jokaisen päätöksenteon yhteydessä, jossa toimintaa siirretään kiinteästä toimipisteestä toiseen tai toiminta lopetetaan tai muutetaan muulla tavalla toteutettavaksi (monikanavaisuus). Tällöin vaikutusten arvioinnista tehdään muistio päätöksen liitteeksi. Muistiossa arvioidaan toimenpiteen vaikutukset asiakkaisiin, henkilöstöön, talouteen ja palveluiden järjestämiseen sekä tuottamiseen.

Palveluverkkosuunnitelman 10 luku käsittelee liikkuvia palveluja ja luku 11 digiasioinnin suunnitelmaa. Liikkuvien palveluiden osalta suunnitelmassa on muun ohella todettu, että liikkuvat palvelut ovat yksi ratkaisu kansalaisten palvelutarpeisiin ja lähipalveluiden turvaamiseen. Liikkuvien palveluiden avulla on mahdollista tuottaa palvelut tasa-arvoisesti asuinpaikasta riippumatta

ja tavoittaa myös niitä palveluja tarvitsevia asiakkaita, jotka muuten jäisivät palvelujärjestelmän ulkopuolelle. Liikkuvilla palveluilla tarkoitetaan Satakunnassa seuraavaa:

1. Liikkuvat ajanvaraukselliset palvelut (lähellä asiakasta, asiakas varaa ajan itse): liikkuva terveysterveyspalveluauto, liikkuva näyttö- ja liikkuva suun terveydenhuolto.
2. Liikkuvat päivystykselliset palvelut (asiakkaan / potilaan luo, ammattilainen määrittää tarpeen): Akuutti kotikeskus, ensihoito, pelastus, sosiaali- ja kriisipäivystys ja Satakunnan tilanne- ja koordinaatiokeskus; olemassa olevaa toimintaa.

Digiasioinnin osalta palveluverkkosuunnitelmassa on muun ohella todettu, että sähköinen asiointi perusmuodossaan sisältää asukkaille chat- ja videovastaanotot, sähköisen ajanvarauksen, esitieto- ja asiointilomakkeita sekä mahdollistaa puolesta asioinnin ja omien tapahtumien ja hoitokirjausten katselun.

Palveluverkkosuunnitelman kohdassa 5.3. on todettu sote-keskusten palvelupisteiden sijoittumisesta muun ohella, että lähtötilanteessa terveyskeskuksen lähipalveluita saa 27 terveyskeskuksesta. Nämä on toiminnallisesti jaettu kymmeneen sote-keskustoimipaikkaan, joissa kaikissa on vähintään yksi isompi keskus, jossa otetaan vastaan myös kiirevastaanottoa tarvitsevia asiakkaita. Nämä toimipisteet (10) ovat Kankaanpää, Itä-Pori, Pohjois-Pori (Cotton), Länsi-Pori, Harjavalta, Huittinen, Eura, Rauma, Eurajoki ja Säkylä. Palveluverkkoselvityksessä 2.10.2023 esitettiin, että näistä kahdeksan ensimmäistä säilytettäisiin ja kahdesta viimeisestä eli Eurajoesta ja Säkylästä luovuttaisiin.

Palveluverkkosuunnitelmassa on myös esitetty sote-palvelut nyt ja tulevaisuudessa muun ohella Jämijärvellä, Karvialla, Pomarkussa, Siikaisissa, Merikarvialla, Vampulassa, Lapissa, Luvialla, Laviassa, Säkylässä ja Honkajoella.

Aluevaltuusto on 9.9.2024 päättänyt, että Satakunnan hyvinvointialueen sote-keskukset sijaitsevat Raumalla, Ulvilassa, Harjavallassa, Eurassa, Huittisissa, Kankaanpäässä sekä Porissa, jossa sijaitsee kaksi sote-keskusta.

Aluevaltuuston päätöstä edeltäneen aluehallituksen päätöksen valmistelutekstin mukaan hyväksytyssä palveluverkkosuunnitelmassa on kiinteät sote-palvelut jaettu sote-keskuksiin ja sote-pisteisiin. Sosiaalipalvelut jalkautuvat tarvittaessa sote-keskuksista sote-pisteisiin tai asiakkaan kotiin. Sote-keskukset kokoavat palvelut yhteen ja tarjoavat laajan palveluvalikoiman sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Sote-pisteet tarjoavat palveluita väestökeskittymien ulkopuolella. Niiden palveluvalikoima vaihtelee toimipisteen asukkaiden palvelutarpeen ja sijainnin mukaan. Hyväksytyn palveluverkkosuunnitelman mukaisesti jokaisessa kunnassa on vähintään yksi sote-piste tai sote-keskus. Esitetyssä kahdeksan sote-keskuksen mallissa lähtökohtana on riittävä väestöpohja sekä palveluiden saatavuuden turvaaminen. Kahdeksan sote-keskuksen mallissa Satakunnan asukkaiden

etäisyys sote-keskukseen lisääntyy erittäin maltillisesti. Tehdyn ennusteen mukaan vuonna 2025 Satakunnan väestöstä 63,9 prosenttia asuu 10 minuutin saavutettavuusalueella ja vastaava luku vuonna 2025 on 66,2 prosenttia. Tarkasteltaessa sote-keskuksien sijaintia 20 minuutin saavutettavuusalueella vuonna 2025 väestöstä 89,8 prosenttia asuu 20 minuutin saavutettavuusalueella ja vuonna 2025 90,2 prosenttia. Sote-keskukset tarvitsevat riittävän suuren väestöpohjan toimiakseen tehokkaasti. Palvelujen kokoaminen sote-keskuksiin turvaa palveluiden saatavuuden, palvelutaso paranee, palveluprosessit tehostuvat ja edellytykset laadultaan hyvään palvelutulokseen ovat paremmat. Sote-keskusten toiminta käynnistyy pitkäaikaisten sopimusten tullessa voimaan 1.1.2025, jonka jälkeen aloitetaan kuntien kanssa neuvottelut mahdollisista investoinneista sote-keskuksiin. Palveluiden siirrot sote-keskuksiin toteutetaan aluevaltuuston hyväksymän palveluverkkosuunnitelman mukaisesti ja päätökset tehdään voimassa olevan hallintosäännön mukaisesti.

Aluevaltuuston valituksenalaisella päätöksellä 9.12.2024 on päätetty hyväksyä päivitetty Palveluverkkosuunnitelma 2030 -suunnitelma. Aluevaltuuston päätöstä edeltäneen aluehallituksen päätöksen valmistelutekstin mukaan palveluverkkosuunnitelmaan on tarkennettu sote-keskuksen ja sote-pisteen käsitteet sekä päivitetty ne muutokset, jotka liittyvät palveluverkkosuunnitelman toimeenpanoon sekä tarkennettu investointikustannuksia rahoitustarpeen muutoksia vastaaviksi.

Päivitettyssä palveluverkkosuunnitelmassa on todettu, että sote-keskuksella tarkoitetaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksikköä, joka laaja-alaisesti tarjoaa julkisesti rahoitettuja sosiaalihuollon peruspalveluja ja perusterveydenhuollon palveluja sekä mahdollisesti joitain näitä täydentäviä palveluja. Sote-keskuksiin kootaan asukkaiden palvelutarpeen mukaisesti esimerkiksi perusterveydenhuollon avosairaanhoidon kiireellisiä ja kiireettömiä palveluja, suun terveydenhuollon palveluja, sosiaalihuollon avopalveluja, kotihoidon palveluja, mielenterveys- ja päihdetyön sekä mielenterveys- ja päihdehoidon palveluja, avokuntoutuspalveluja, kansansairauksien ehkäisyä, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon palveluja, neuvolapalveluja sekä muita ehkäiseviä palveluja. Palvelut tarjotaan monikanavaisesti ja verkostomaisina asiakkaan palvelutarpeen mukaan. Suunnitelmaan on edelleen kirjattu, että sote-piste on kiinteä tila, joka on avoinna arkisin 1–5 päivänä viikossa. Sote-pisteet tarjoavat lähipalveluna suppeita sosiaali- ja terveydenhuollon lähipalveluja esimerkiksi lastenneuvola, sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan/lääkärin vastaanotto, näytteenotto sekä jalkautuvat sosiaalihuollon palvelut. Sote-pisteessä on etäkonsultaatiomahdollisuus.

Päivitettyssä palveluverkkosuunnitelmassa on edelleen todettu, että aluevaltuusto on kokouksessaan 9.9.2024 hyväksynyt sote-keskuksien verkoston Satakunnan hyvinvointialueella. Sote-keskukset sijaitsevat Raumalla, Ulvilassa, Harjavallassa, Eurassa, Huittisissa, Kankaanpäässä sekä Porissa, jossa sijaitsee kaksi sote-keskusta. Jokaisessa kunnassa on vähintään yksi sote-piste tai sote-keskus.

Hyvinvointialueen hallinto-oikeudelle antamassa lisälausunnossa on todettu, että valituksenalainen aluevaltuuston päätös on koskenut palveluverkkosuunnitelman kokonaisuuden hyväksymistä, eikä sillä ole päätetty yksittäisten toimipisteiden muuttamisesta sote-pisteiksi tai sote-pisteiden lakkauttamisista. Lisälausunnossa on selostettu aluevaltuuston päätöksen 9.9.2024 sisältö sekä todettu, että valituksenalaisen päätöksen jälkeen on tehty vielä erikseen viranhaltijan tai aluehallituksen päätökset valituksessa yksilöityjen toimipisteiden muuttamisesta sote-pisteiksi tai toimipisteiden lakkauttamiseksi.

Lisälausuntoon liitetyn aluehallituksen päätöksen 17.9.2024 mukaan aluehallitus on päättänyt siirtää Säkylän toimipisteen toimintoja Euran sote-keskuksen seuraavasti: kuvantaminen 1.11.2024, suun terveydenhuolto viimeistään elokuussa 2025, sote-palveluiden avovastaanotto viimeistään joulukuussa 2025, pois lukien lääkäri- ja hoitajavastaanotto sekä neuvola- ja kouluterveydenhuolto. Päätöstä edeltävästi on laadittu muutosten vaikutusten arviointi, jossa on arvioitu päätöksen vaikutuksia muun ohella hyvinvointialueen asukkaisiin, henkilöstöön ja talouteen. Päätökseen on liitetty oikaisuvaatimusohje.

Lisälausuntoon liitettyjen viranhaltijapäätösten mukaan aikuisten palveluiden toimialuejohtaja on 10.12.2024 tekemillään päätöksillä päättänyt, että Jämijärven, Karvian, Pomarkun ja Siikaisten terveysasemien lääkärintervastaanotot siirretään 1.1.2025 Kankaanpään sote-keskukseen, ja mainittuihin kuntiin on jäänyt sote-pisteet, joissa toimii hoitajavastaanotto. Päätösten mukaan hoitajavastaanotto järjestetään osaviikkoisena palveluna asukkaiden palveluntarpeen mukaisesti. Lisäksi aikuisten toimialuejohtaja on samana päivänä päättänyt, että Merikarvian terveysaseman lääkärintervastaanotto, aikuisneuvola sekä fysioterapiapalvelut siirretään Porin sote-keskukseen 31.1.2025 mennessä, ja Merikarvialle jää kiinteä sote-piste, jossa toimii hoitajavastaanotto. Viranhaltijapäätöksiin on sisällytynyt muutosten vaikutusten arviointi, jossa on arvioitu päätösten vaikutuksia muun ohella hyvinvointialueen asukkaisiin, henkilöstöön ja talouteen. Viranhaltijapäätöksiin on liitetty oikaisuvaatimusohjeet.

Lisälausuntoon liitettyjen viranhaltijapäätösten mukaan toimialuejohtaja on edelleen 10.12.2024 tekemällään päätöksellä siirtänyt Honkajoen terveysaseman lääkäri- ja hoitajavastaanoton toiminnot Kankaanpäähän viimeistään vuoden 2025 loppuun mennessä. Toimialuejohtaja on 2.6.2025 tekemällään päätöksellä siirtänyt Lapin sote-pisteen lääkäri- ja hoitajavastaanoton toiminnot Rauman sote-keskukseen viimeistään vuoden 2025 loppuun mennessä. Toimialuejohtaja on 4.6.2025 tekemällään päätöksellä siirtänyt Luvian sote-pisteen aikuisten palveluiden terveystalveluiden toiminnot Eurajoen sote-pisteeseen viimeistään vuoden 2025 loppuun mennessä sekä Lavian sote-pisteen terveystalveluiden toiminnot Kankaanpään sote-keskukseen 31.12.2025 mennessä. Toimialuejohtaja on 8.9.2025 tekemällään päätöksellä siirtänyt Noormarkun sote-pisteen terveystalveluiden toiminnot Cottonin sote-keskukseen viimeistään 31.12.2025. Toimialuejohtaja on 30.9.2025 tekemällään päätöksellä siirtänyt Vampulan sote-pisteen aikuisten palveluiden terveystalveluiden toiminnot Huittisten sote-keskukseen

viimeistään vuoden 2025 loppuun mennessä. Viranhaltijapäätöksiin on sisällytynyt muutosten vaikutusten arviointi, jossa on arvioitu päätösten vaikutuksia muun ohella hyvinvointialueen asukkaisiin, henkilöstöön ja talouteen. Viranhaltijapäätöksiin on liitetty oikaisuvaatimusohjeet.

Valittajien vastine

Vastineen mukaan vaikutusten arviointi on palveluverkkosuunnitelman laadinnan ja sen päivittämisen aikana ollut olematonta. Todellisista vaikutuksista kustannuksiin, henkilöstöön ja asiakkaisiin ei ole kyetty antamaan selvitystä.

Aluevaltuuston hyväksymä palveluverkkosuunnitelma heikentää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta erityisesti maaseutukunnissa. Palveluverkkosuunnitelman mukaan sote-pisteiden palveluita karsitaan huomattavasti, ja esimerkiksi laboratoriopalvelut keskitetään sote-keskuksiin. Laboratorioauto ja digipalvelut ovat osoittautuneet ongelmallisiksi. Muutoinkaan liikkuvien palveluiden tarkoituksenmukaisuutta ja kustannustehokkuutta ei ole kyetty osoittamaan. Käytännössä on koettu, että sote-keskuksiin ei tahdo saada yhteyttä eikä soittopyyntöpalvelu toimi.

Oikeudellinen arviointi

Valittajat ovat esittäneet, että valituksenalaisen hyvinvointialueen Palveluverkkosuunnitelma 2030 -suunnitelman päivittämistä koskevan päätöksen valmistelu on ollut puutteellista ja virheellistä, koska päätöstä edeltäneen palveluverkkosuunnitelman hyväksymistä koskevan päätöksen eikä myöskään valituksenalaisen päätöksen yhteydessä ole arvioitu päätösten vaikutuksia kustannuksiin, henkilöstöön ja asiakkaisiin.

Hallinto-oikeus toteaa, että mainitut aluevaltuuston päätökset yhdessä aluevaltuuston 9.9.2024 tekemän sote-keskusten verkostoa koskevan päätöksen ja näiden päätösten jälkeen tehtyjen aluehallituksen ja viranhaltijapäätösten kanssa muodostavat kokonaisuuden, jolla on päätetty hyvinvointialueen palveluverkosta sekä palveluverkkoon liittyen toimintojen siirrosta, lopettamisesta sekä muuttamisesta aiemmasta poikkeavalla tavalla toteutettavaksi. Saadun selvityksen mukaan päätösten vaikutukset valituksessa mainittujen kuntien ja kunnanosien osalta on palveluverkkosuunnitelman edellyttämällä tavalla arvioitu kunkin yksittäisen aluehallituksen päätöksen tai viranhaltijapäätöksen yhdessä. Hallinto-oikeus katsoo, ettei aluevaltuuston valituksenalaisen päätöksen valmistelu ole ollut tässä tilanteessa valituksessa esitetyllä perusteella puutteellista tai virheellistä.

Valittajat ovat esittäneet päätöksen rikkovan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, koska se heikentää valituksessa mainittujen kuntien sekä kunnanosien sosiaali- ja terveyspalveluja sekä niiden saavutettavuutta.

Hallinto-oikeus toteaa, että hyvinvointialueen on lain mukaan toteutettava sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut yhdenvertaisesti ja hyvinvointialueen väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita. Vastaava lähtökohta on todettu myös Satakunnan aluevaltuuston hyväksymässä hyvinvointialuestrategiassa. Sote-järjestämislaki jättää hyvinvointialueelle kuitenkin laajan harkintavallan päättää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisestä. Hyvinvointialueella on siten lähtökohtaisesti laaja oikeus itse päättää millaisella fyysisellä palveluverkolla ja minkälaisilla erilaisilla palvelujen tuottamisen tavoilla se lailla sille säädetty tehtävänsä toteuttaa. Hyvinvointialuelain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden vaatimus tai sote-järjestämislain 4 §:n 1 momentissa tarkoitettu vaatimus palvelujen toteuttamisesta yhdenvertaisesti eivät tarkoita, että palvelut olisi toteutettava kaikkialla ja kaikille samalla tavalla. Hyvinvointialuetta velvoittavasta lainsäädännöstä ei esimerkiksi seuraa, että hyvinvointialueen tulisi ylläpitää sosiaali- ja terveyspalveluita tarjoavaa fyysistä toimipistettä jokaisen hyvinvointialueella sijaitsevan kunnan alueella taikka niillä paikkakunnilla tai kunnanosissa, joilla sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita aiemmin tarjottiin palveluiden ollessa kuntien järjestämisvastuulla. Hallinto-oikeuden toimivaltaan ei kuulu hyvinvointialueen päätösten tarkoituksenmukaisuuden arviointi, kuten sen arvioiminen, mikä on tarkoituksenmukaisin ja kustannustehokkain tapa järjestää palveluita.

Saadun selvityksen perusteella aluevaltuusto on päättänyt sijoittaa laajoja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tarjoavat fyysiset toimipisteet eli sote-keskukset väestökeskittymien perusteella, ja näitä vähemmän sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita tarjoavat fyysiset sote-pisteet väestökeskittymien ulkopuolelle. Edelleen saadun selvityksen mukaan sote-pisteiden palveluvalikoima muodostuu toimipisteen asukkaiden palvelutarpeen ja sijainnin mukaan. Lisäksi asukkaiden pääsy sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin on päätetty järjestää mainittujen fyysisten toimipisteiden lisäksi jalkautuvilla, liikkuvilla ja digitaalisilla palveluilla. Selvyyden vuoksi hallinto-oikeus toteaa, että valituksessa mainittuihin yksittäisiin toimipisteisiin tehtävistä muutoksista ei ole päätetty aluevaltuuston valituksenalaisella päätöksellä, vaan niistä on tehty aluevaltuuston valituksenalaisen päätöksen jälkeen erilliset edellä mainitut päätökset. Hallinto-oikeus katsoo, että aluevaltuusto on sille asiassa kuuluvan laajan harkintavallan nojalla voinut päättää fyysisen toimipisteverkon muodostamisesta edellä mainitulla tavoin sekä päättää korvata aiemmin fyysisissä toimipaikoissa tarjottuja palveluita liikkuvilla palveluilla ja digipalveluilla. Valituksenalaisesta aluevaltuuston päätöksestä ei valituksessa esitetyillä perusteilla seuraa, että hyvinvointialueen voitaisiin katsoa laiminlyöneen huolehtia alueensa asukkaiden pääsystä sosiaali- ja terveyspalveluihin. Aluevaltuusto päätös ei valituksessa esitetysti riko hyvinvointialuelain ja sote-järjestämislain tarkoittamaa yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

Yhteenvedo

Aluevaltuuston päätös ei ole valituksessa esitetyllä valmistelun puutteellisuutta koskevalla perusteella syntynyt virheellisessä järjestyksessä, aluevaltuusto ei ole ylittänyt harkintavaltaansa eikä siten toimivaltaansa, eikä päätös on valituksessa esitetyillä perusteilla muutenkaan lainvastainen.

Oikeudenkäyntikulut

Valittajien valitus on osin jätetty tutkimatta ja osin hylätty. Asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen ei ole oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n 1 momentin mukaisesti kohtuutonta, että valittajat joutuvat itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut
Laki hyvinvointialueesta 138 § 2 mom
Hallintolaki 6 §
Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 81 § 2 mom 5 kohta

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusosoitus on liitteenä (Aluevalitus).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeustuomarit Sami Kouki, Salla Pieniniemi ja Jukka Vanto. Asian on esitellyt Salla Pieniniemi.

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu ja tulostettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmästä.

Jakelu

Päätös tavallisena tiedoksiantona sähköisesti

Jari Lepistö

Hallintolain 56 ja 68 §:n mukaan Lepistön on viipymättä tämän päätöksen tiedoksi saatuaan ilmoitettava siitä muille valituksen yhdessä tehneille. Jos hän tämän laiminlyö, hän on velvollinen korvaamaan laiminlyönnistä aiheutuneen vahingon sikäli kuin se laiminlyönnin laatuun ja muihin olosuhteisiin katsoen harkitaan kohtuulliseksi.

Oikeudenkäyntimaksu 310 euroa

Satakunnan hyvinvointialueen aluehallitus, jonka on hyvinvointialueesta annetun lain 147 §:n 1 momentin mukaisesti ilmoitettava päätöksestä

Hallinto-oikeuden yhteystiedot

Turun hallinto-oikeus
Sairashuoneenkatu 2–4 (PL 32), 20101 Turku
turku.hao@oikeus.fi
Puh. 029 56 42400
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>